

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

YASİN ATEŞ/TÜRKİYE

(Başvuru no. 30949/96)

KARAR

STRAZBURG

31 Mayıs 2005

Sözkonusu karar AİHS'nin 44§2. maddesi uyarınca kesinlik kazanacaktır. Ancak, şekle ilişkin değişiklik yapılabilir.

Yasin Ateş/Türkiye kararında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Daire),

Sn. J.-P. COSTA, *Başkan,*

Sn. I. CABRAL BARRETO,

Sn. V. BUTKEVYCH,

Sn. A. MULARONI,

Sn. E. FURA-SANDSTRÖM,

Sn. D. JOČIENĚ, *yargıçlar,*

Sn. F. GÖLCÜKLÜ, *ad hoc yargıç,*

Ve *Bölüm Sekreteri* Sn. S. DOLLÉ'nin katılımı ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Heyeti olarak toplanmış,

10 Mayıs 2005 tarihindeki gizli görüşme sonucunda,
Yukarıda anılan tarihte benimsenmiş olan aşağıdaki karara varmıştır:

USULİ İŞLEMLER

1. Davanın nedeni, Türk vatandaşı Yasin Ateş'in ("başvuran"), 13 Aralık 1995 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Sözleşme'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye aleyhine Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yaptığı başvurudur (başvuru no. 30949/96).

2. 22 Kasım 2001 tarihinde başvuranın yasal temsilcileri, AİHM'ye başvuranın 19 Mayıs 2001 tarihinde ölmüş olduğunu bildirmiş ve AİHM'den başvuranın kızı olan Bidayet Ateş'e başvuruya devam etme hususunda izin vermesini istemiştir. 6 Aralık 2001 tarihinde AİHM, Bidayet Ateş'e vefat etmiş olan babasının başvuruda yer alan isminin kendi ismi olarak değiştirildiğini bildirmiştir. Ancak AİHM, 20 Eylül 2001 tarihinde Kulp Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından düzenlenen bir belgeye göre, Bidayet Ateş başvuranın kızı değil, oğludur. Pratik nedenlerden ötürü, Bidayet Ateş'in başvuran olarak kabul edildiği bilinse de Yasin Ateş'in, başvuran olarak anılmasına devam edilecektir.

3. Adli yardım verilen başvuruyu, görevini Londra'da ifa etmekte olan avukatı Anke Stock temsil etmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet"), AİHM huzurundaki davalar için bir Ajan tayin etmemiştir.

4. Başvuran, oğlunun Diyarbakır'da işkence gördüğünü ve gözaltında iken öldürüldüğünü iddia etmiştir. İddiasını, AİHS'nin 2, 3, 5, 6, 13 ve 14. maddelerine dayandırmıştır. Ancak, esaslara ilişkin sunduğu görüşlerinde, başvuran AİHS'nin 6. maddesine dayandığı şikayetine devam etmemiştir.

5. Başvuru AİHM'ye, AİHS'ye bağlı 11 No'lu Protokol'ün yürürlüğe girdiği 1 Kasım 1998 tarihinde havale edilmiştir (11 No'lu Protokol'ün 5 § 2. maddesi).

6. Başvuru ile ilgili olarak AİHM'nin Birinci Dairesi görevlendirilmiştir (AİHM İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). Söz konusu daire içerisinde, davaya bakacak Heyet (AİHS'nin 27 § 1. maddesi), İç Tüzüğü'nün 26 § 1. maddesinde öngörüldüğü üzere oluşturulmuştur. Türkiye'yi temsilen seçilen yargıç Rıza Türmen, davadan çekilmiştir (İç Tüzüğü'nün 28. maddesi). Dolayısıyla Hükümet, ad hoc yargıç olarak Feyyaz Gölcüklü'yü atamıştır (AİHS'nin 27 § 2. maddesi ve İç Tüzüğü'nün 29 § 1. maddesi).

7. 19 Ekim 1999 tarihli bir kararla, AİHM başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar vermiştir.

8. Hükümet değil, başvuran, esaslara ilişkin görüşlerini belirtmiştir (İç Tüzüğü'nün 59 § 1. maddesi).

9. 1 Kasım 1994 tarihinde AİHM, Dairelerinde değişiklik yapmıştır (İç Tüzüğü'nün 25 § 1. maddesi). Söz konusu dava ile ilgili olarak yeni oluşturulan İkinci Daire görevlendirilmiştir (İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi).

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

10. Kürt kökenli bir Türk vatandaşı olan başvuran 1931 doğumludur. Söz konusu başvuruya yol açan olayların gerçekleştiği tarihte, Türkiye’de güneydoğu bölgesinde Diyarbakır İli idari ilçe bölgesi içerisinde yer alan Kulp Kasabası’nda yaşamaktadır.

A. Giriş

11. Özellikle 13 Haziran 1995 tarihinde gerçekleşen olaylarla ilgili olan dava olayları taraflar arasında ihtilafıdır.

12. Başvuran tarafından sunulmuş olduğu şekli ile olaylar, aşağıda kaydedilmiş olan Kısım B’de anlatılmaktadır. Hükümet’in olaylara ilişkin görüşleri aşağıda kaydedilmiş olan Kısım C’de özetlenmiştir (bkz. paragraflar 34-41). Taraflar tarafından sunulan yazılı deliller aşağıda kaydedilmiş olan Kısım D’de özetlenmiştir (bkz. paragraflar 42-74).

B. Başvuranın olaylara ilişkin görüşleri

13. 1995 senesinde başvuranın oğlu Kadri Ateş, bölgedeki küçük işletmelere ve askeri kurumlara toptan gıda maddeleri satan bir işletme olan Zahit Ticaret için çalışmakta olduğu Diyarbakır’da yaşamaktadır.

14. 13 Haziran 1995 tarihinde sabah 6.00 sularında Kadri Ateş, meslektaşı Burhan Afşin ile birlikte, gıda maddeleri satmak için Kulp Kasabası’na gitmek üzere Diyarbakır’dan ayrılmıştır. Zahit Ticaret’e ait olan küçük bir kamyon kullanmışlardır. Onlara Kadri’nin kayınpederi Vehbi Demir, amcası Kemal Ateş ve Memduh Çetin adında bir kişi eşlik etmiştir. Kemal Ateş, Seyrantepe’de aşırı kalabalık olduğu için aracı terk etmiş ve yolculuğuna başka bir araçta devam etmiştir.

15. Kamyon, Lice tali yolunda Diyarbakır-Bingöl yolundan çıkmış ve Lice Kasabası’na doğru yol almıştır. Yaklaşık 7.40’da, Lice-Kulp çatalından bir kilometre önce, yolu kapatan bir polis minibüsü neden ile yavaşlamıştır. Daha sonra, dört polis memuru ateşli silahlarla kamyonu çevrelemiş ve kamyonunda bulunanların kimliklerini kontrol etmek istemiştir. Bu olay, Memduh Çetin ve Burhan Afşin’in kamyonundan inmelerinin emredilmesi ve bir polis minibüsü ile Lice bölgesi girişindeki polis denetim noktasına götürülmeleri ile sonuçlanmıştır. Diğerlerine, kamyonla öndeki aracı izlemeleri söylenmiştir.

16. Dört kişiye gözaltına alınma nedenleri hususunda bir açıklama yapılmazken Lice’deki polis denetim noktasında beklenmeleri söylenmiştir. O zamana kadar diğer araç içerisinde polis noktasına varmış olan Kemal Ateş, bir açıklama istemiş fakat polis tarafından durdurulmuştur. Yaklaşık 10-15 dakika sonra, plaka numarası 06 MEH olan gri renkte bir Renault otomobil olay yerine gelmiştir. Polis memurlarından biri, 29-30 yaşlarında, orta boylu, gri kazaklı ve telsizi vardı. Bu polis memuru, kamyonun kime ait olduğunu ve adamların geldikleri köyde hangi adlarla tanındıklarını sormuştur. Kadri Ateş, “Geboğulları” ve Vehbi Demir, “Galevan” şeklinde cevap vermiştir.

17. Daha sonra sivil polis memurları bu şahıslara, kontrollerle ilgili bir sorun olduğu için Diyarbakır'a, Emniyet Müdürlüğü Mali Şubesi'ne geri götürülmeleri gerektiğini bildirmiştir. Vehbi Demir ve Memduh Çetin polise, kamyonu yalnızca yolcu olarak binmiş olduklarını ve kontrol edilmelerine gerek olmadığını belirtmiştir. Ancak, Burhan Afşin ile birlikte, kamyonu Renault'un önünde Diyarbakır'a sürmeleri emredildi. Kadri Ateş, Renault aracın arka kısmına, iki polis memurunun arasına oturtulmuştur.

18. Araçlar, dört kişiye bulundukları araçlarda kalmalarının söylendiği Diyarbakır girişindeki Bölge Trafik Müdürlüğü dışında durmuştur. Daha sonra üç polis memuru, Müdürlüğe girdi. Yaklaşık 20 dakika sonra her birinde üçer adamın bulunduğu iki polis arabası daha geldi. Söz konusu iki araba, Renault'ya benzemekteydi.

19. Bu noktada halen Renault'da olan Kadri Ateş, dudaklarını ısırarak Vehbi Demir ve Memduh Ateş'e tehlikede olduklarını işaret etti. Sonuç olarak Memduh paniğe kapılarak "Beni öldürecekler" diye bağırdı. Tuvalet gitmesi için izin verilirken diğer dört kişi de müteakiben Müdürlüğün girişinde bekletildi.

20. 10-15 dakika sonra Müdürlüğe gelen iki arabadan inen iki sivil polis memuru ateşli silahlar taşıyarak içeri girdi. "Hanginiz Kadri Ateş, hanginiz Vehbi Demir?" diye sordular. Adamlar kimliklerini belirttiler ve kendilerine, polis memurları ile birlikte daha sonra Müdürlüğün önüne gelen arabalardan birine gitmeleri emredildi. Telsiz taşıyan polis memurunun yanında duran uzun boylu bir adam, yüzlerini arabaya dönmelerini emretti. Adamların gözleri, daha sonra kendilerini arabanın arka kısmına doğru iten ve yanlarına oturan iri yapılı bir polis memuru tarafından bağlandı.

21. Elinde telsiz bulunan polis memuru, aracın ön kısmına oturdu ve adamlara, hangi suçlarla itham edildiklerini bilip bilmediklerini sordu. Vehbi, bilmediğini söyledi. Kadri, "Mekap¹ ayakkabıları" şeklinde yanıtladı. Polis memuru daha sonra ayakkabıları nereden aldıklarını sordu. Kadri, "Elli çift vardı. Onları dağa götürüyordum." şeklinde yanıtladı. Polis memuru daha sonra Kadri'yi yumruklayarak güneydoğuda halan saldırgan erkekler olup olmadığını sordu.

22. Araba daha sonra hareket etti. Polis memuru adamlara, askeriyeye götürüldüklerini söyledi ve ekledi, "Askeriye'nin ne yaptığını biliyor musunuz...oraya vardığınızda göreceksiniz". Ardından şoföre Ergani yoluna dönmelerini söyledi. Araba nihayet, gözleri halen bağlı olan Vehbi'nin kapıya kelepçelendiği bir hücreye götürüldükleri Emniyet Müdürlüğü'nün dışında durdu. Polis memurunun, Kadri'ye soyunmasını söylediğini duydu.

23. Daha sonra Vehbi, Kadri'nin iki ila dört saat arası kesilmeden devam eden çığlıklarını duydu. Ardından Vehbi'ye de soyunması söylendi ve bir saat boyunca kendisine işkence yapıldı: hayaları sıkıldı, üzerine soğuk su püskürtüldü ve elektrik şokuna maruz bırakıldı. Daha sonra, yaklaşık 15 kişinin gözleri önünde bir "Komutan" tarafından sorguya çekildi.

24. Ateş'in kuzeni ve iş arkadaşı olan Gürgün Can da gözaltına alındı. İkinci gün Vehbi, Can olduğundan şüphe ettiği hapishanede bulunan bir kişinin yan tarafındaki bir hücreye yerleştirildi. Gözlerindeki bağlar çözüldü. Daha sonra her iki adam da, bir teypten gelen katlanılamayacak derecede yüksek tonda seslere maruz bırakıldı.

¹ Başvurana göre, Mekap PKK gerillaları tarafından kullanılan bir ayakkabı markası (Kürt İşçi Partisi).

25. Gözaltına alınmasının 15. gününde Vehbi soruşturmaya alınmak üzere götürüldü ve dövüldü. Dövüldüğü sırada kendisine yöneltilen tüm suçlamaları reddetti. Kendisini soruşturmaya çekenler, “Çok şanslısın. Duymadın mı? Kadri’yi öldürdük. Nalları dikti. O öldürülmeseydi, biz seni öldürecektik” dediler. Daha sonra Vehbi’ye “Zamanın doldu. İki seçeneğin var. Ya Kadri’ye katılırsın ya da seni hapse yollarız ve sana verdiğimiz zehir ile on kişiyi öldürürsün” dediler. Ayrıca, “Bak, burada timler var. Eğer seni onlara teslim edersek, seni de Kadri gibi öldürürler” diye eklediler.

26. Vehbi, belirsiz bir yere götürüldü. Girişte kendisini sorguya çekenler, “Buranın neresi olduğunu bilmiyor musun? Bak, burada timler var. Eğer seni onlara teslim edersek, seni Kadri gibi öldürecekler” dedi. Vehbi, suçsuz olduğu konusunda ısrar edince kendisini sorguya çeken kişi, “Sana söylüyorum, yalnızca iki seçeneğin var. Ya seni timlere teslim edeceğim ya da hapse gireceksin” dedi. Bunun üzerine Vehbi, içeri alındı ve bir hücreye yerleştirildi. Orada kendisine, “Arkadaşın ölmemiş olsaydı, seni öldürmüş olacaktık. Şanslıymışsın” denildi.

27. Gözaltına alınmasının 16. gününde Vehbi’ye imzalaması için daktiloda yazılmış bir ifade verildi. Ertesi akşam Dağkapı Kliniği’ne götürüldü. Orada tehdit edildi ve hiçbir iddiada bulunmaması söylendi, fakat doktor Vehbi’yi muayene etmedi.

28. 30 Haziran 1995 tarihinde 15 kişi, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi huzuruna çıkarıldı (“Diyarbakır DGM” olarak belirtilmiştir); Vehbi, Memduh Çetin ve Gürgün Can aralarında idi. Can, bir hakim tarafından serbest bırakılırken, ilk iki kişi Cumhuriyet Savcısı tarafından serbest bırakıldı. Burhan Afşin’in ise gözaltında tutulma durumunun devamına karar verildi.

29. 20 Haziran 1995 tarihinde, Kadri Ateş gözaltına alındıktan yedi gün sonra, başvuran oğlunun gözaltına alınmasına ilişkin bilgi almak için Diyarbakır DGM’ye başvurdu. Kendisine, oğlunun gözaltında olmadığı bildirildi ve yine aynı bilgiyi aldığı Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’ne havale edildi.

30. Lice Kasabası’ndaki Cumhuriyet Savcısı müteakiben başvurana, Kadri Ateş’in PKK ve güvenlik güçleri arasında çıkan bir çatışmada öldüğünü bildirdi. Başvuran oğlunun cesedini, Lice Mezarlığı’ndan çıkarttırdı ve kendi köyü olan Kulp’ta toprağa verdi.

31. Resmi bir Olay ve Yakalama Tutanağı’na göre, sözkonusu dört adam 19.45 sularında Isuzu marka 34 ERS 82 plakalı bir kamyonunda, Bingöl yolu boyunca ilerlerken görülmüştür. Daha sonra, yaklaşık 21.00’da Lice sapağı ve Duru Jandarma Karakolu arasındaki Aksu petrol istasyonunda PKK üyelerine erzak sağlamak gibi terörist faaliyetlere katılmaları nedeniyle gözaltına alınmışlardır.

32. Rapora göre Vehbi Demir, Memduh Çetin ve Burhan Afşin sorguya çekilmek üzere Diyarbakır’a götürülmüş, Kadri Ateş ise Jandarmalar tarafından petrol istasyonunda gönüllü olarak pusu kurmaya yardım etmek için Özel Harekat Timlerine teslim edilmiştir. Ayrıca rapora göre, 23.45 sularında beş silahlı PKK üyesi, petrol istasyonuna gelmiş ve müteakiben Kadri Ateş’in öldürülmüş olduğu bir çatışma başlamıştır.

33. Başvuran, Kadri Ateş'in çatışma sırasında değil, gözaltında iken işkence edilerek öldürüldüğünden emindir. Vehbi Demir, Kadri'nin polis tarafından gözaltına alındığına şahit olmuş ve işkence edildiğini duymuştur.

C. Hükümet'in olaylarla ilgili görüşleri

34. 13 Haziran 1995 tarihinde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, 34 ERS 82 plakalı bir kamyonun PKK teröristlerine lojistik ekipman taşıyacağına ve teröristlerin, kamyon içerisinde yolculuk etmekte olan Kadri Ateş, Memduh Çetin, Vehbi Demir ve Burhan Afşin'le buluşacaklarına dair bilgi almıştır.

35. Gerekli güvenlik önlemleri alınmış ve 19.35 sularında kamyon, Lice-Kulp çatalında durdurulup Kadri Ateş sorgulanmıştır. Yaklaşık olarak saat 21.00'de Lice-Kulp çatalı yakınındaki Aksu Petrol İstasyonu civarında teröristlere ekipmanı dağıtacak olduğunu belirtmiştir. Daha sonra, buluşma noktasına götürülmek üzere gözaltına alınmıştır. Diğerleri, sorgulanmak üzere Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmüştür.

36. Buluşma noktasına varıldığında, gerekli güvenlik önlemleri alınmış ve 23.45 sularında beş terörist, ekipmanı Kadri Ateş'ten almak üzere belirlenen yere gelmiştir. Bu noktada, polis teröristlere teslim olmalarını söylemiştir. Ancak, teslim olmak yerine teröristler güvenlik güçlerine ateş açmış ve ateş, yaklaşık yarım saat devam etmiştir. Kadri Ateş, güvenlik güçlerinden kaçma teşebbüsünde bulunmuş fakat karşılıklı ateş altında vurulmuş ve öldürülmüştür. İki terörist daha vurulmuş ve öldürülmüştür, fakat diğerleri kaçmayı başarmıştır.

37. Olay yerinde Lice Bölge Jandarma Karakolu askerleri tarafından bir araştırma başlatılmıştır. Araştırma sırasında, 1971 PO4 ve 1977 SS 239119 seri numaralı iki Kalaşnikov tüfek, 81 fişek ve sekiz şarjör bulunmuştur. Kadri Ateş'e ait olan kamyon içerisinde birçok lojistik malzemeler de bulunmuş ve bunlar yetkili adli makamlara teslim edilmiştir.

38. 14 Haziran 1995 tarihinde Lice Cumhuriyet Savcılığı, ölen üç kişinin cesetleri üzerinde otopsi yapılmasına karar vermiştir.

39. 21 Haziran 1995 tarihinde başvuran, kendisine oğlunun fotoğraflarının gösterildiği Lice Cumhuriyet Savcılığı'na gitmiştir. Söz konusu fotoğraflarda, başvuranın oğlunun cesedi diğer iki teröristin cesedi yanında yatarken görülmektedir. Başvuran oğlunu resmi olarak teşhis etmiştir.

40. 30 Haziran 1995 tarihinde Fetih Aktaş, Cengiz Yılmaz, Burhan Afşin, Gürgün Can ve Vehbi Demir adlı beş kişi, 5 Temmuz 1995 tarihinde terörist bir örgüt üyesi olmakla itham edildiği Mahkeme'ye bir iddianame sunan Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı tarafından sorgulanmıştır.

41. 16 Kasım 1995 tarihinde Diyarbakır DGM, yeterli delil olmaması nedeni ile beş kişinin beraatına karar vermiştir.

D. Taraflarca sunulan yazılı deliller

42. Aşağıda kaydedilmiş olan bilgiler, taraflarca sunulan belgelerden alınmıştır.

43. Kayıt defterlerine göre, Vehbi Demir 13 Haziran 1995 tarihinde öğlen, Gürgün Can ise saat 15.00'de yakalanmıştır.

44. 14 Haziran 1995 tarihinde sabah 5.00 sularında el yazısıyla yazılmış bir tespit tutanağı, altı özel polis timi üyesi tarafından hazırlanmış ve imzalanmıştır. Dokümanda sözkonusu üyelerin kimliklerinin teşhis edilmesine yarayacak hiçbir bilgi bulunmamaktadır. Rapora göre, Kadri Ateş, Vehbi Demir, Memduh Çetin ve Burhan Afşin 13 Haziran 1995 tarihinde PKK eylemlerine ilişkin bir soruşturma sırasında yakalanmıştır. Kadri Ateş, kendisini yakalayan görevlilere, PKK üyeleri ile aynı gün saat 21.00 sularında Aksu Petrol İstasyonu'nda buluşmayı ve onlara kamyonunun arkasında bulunan ekipmanı teslim etmeyi planlamakta olduğunu belirtmiştir (plaka numarası 34 ERS 82). Ayrıca raporda, Kadri Ateş'in kendisini yakalayan görevlilere, PKK üyelerini gözaltına almak amacı ile bir tuzak kurabilecekleri petrol istasyonuna kadar kendilerine eşlik etmek istediğini söylediği belirtilmiştir. Yakalanan diğer üç kişi daha sonra sorgulanmak üzere Diyarbakır'a gönderilmiştir. Kadri Ateş'le birlikte diğer polisler ve jandarmalar yerlerini almış oldukları petrol istasyonuna gitmişlerdir – Kadri Ateş, PKK üyeleri ile yapmış olduğu anlaşmaya göre beklemesi gereken yerde durmuş ve polis, civarda saklanmıştır.

45. Saat 23.45'te beş PKK üyesi petrol istasyonuna gelmiştir. Polis memurları, teslim olmalarını söylediğinde PKK üyeleri, ateş açmış ve silahlı bir çatışma başlamıştır. Polis memurları, Kadri Ateş'i olay yerinden uzaklaştırma girişiminde bulunmuşlardır. Ancak Ateş, PKK üyelerine doğru koşturmuş ve karşılıklı açılan ateş sırasında vurulmuştur. Çatışma yaklaşık 30 dakika devam etmiştir. İki teröristin cesedi ve silahları, çatışma sona erdikten sonra olay yerinde bulunmuştur. Birkaç yerinden vurulan Kadri Ateş'in cesedi de PKK üyelerinin cesetlerinin yanında yatmakta idi.

46. Aynı gün Lice Cumhuriyet Savcısı Özcan Küçüköz sorumluluk alanına giren bölgede ölümlerin meydana gelmesi üzerine Lice Jandarma Komutanlığı'nı ziyaret etmiştir. Kendisine Ömer Varol eşlik etmekteydi. Cumhuriyet Savcısı ve doktor, cesetleri incelemiş ve vardıkları sonuçlarını kaydettikleri bir rapor hazırlamışlardır. Kimlikleri tespit edilemeyen üç cesetten her birine birer numara verilmiş, (Kadri Ateş'in cesedi üç numaraydı). aynı zamanda Cesetlerin fotoğrafları çekilmiştir.

47. Bir ve iki numaralı cesetlerde ölüm sonrası katılma tespit edilmiş fakat **mortem hypostasis** gözlemlenmemiştir. Üç numaralı cesetle ilgili olarak ne ölüm sonrası katılma ne de **mortem hypostasis** gözlemlenmiştir.

48. Bir numaralı cesedin incelenmesi neticesinde, beynin occipital bölgesinin kısmen tahrip olduğu, sağ alın bölgesinin ve beynin parietal bölgesinin tamamen tahrip edilmiş olduğunu açığa çıkmıştır. Aynı zamanda sağ dizin altında roket mermisinden kaynaklanan bir yara bulunmaktadır. Cesette darp izi bulunmamaktadır.

49. İki numaralı cesedin incelenme sürecinde, göğüs bölgesinde iki mermi girişi, boyun bölgesinde bir grup mermi girişi ve sol ayak bölgesinde bir mermi girişi ve çıkışından kaynaklanan yaralanmalar gözlemlenmiştir. Cesette darp izi bulunmamaktadır. Raporda ayrıca, sözkonusu kişinin “terörist kıyafetler” giymekte olduğu belirtilmektedir.

50. Son olarak üç numaralı cesedin incelenmesi, beynin occipital bölgesinde bir mermi girişi ve çeneden çıkışı, sol köprücük kemiğinin dört milimetre aşağısında bir mermi girişi ve

aynı kemiğin üzerinden çıkışı, sağ omuz üzerinde bir ateşli silahtan kaynaklanan, 10'a 10 ölçüsünde bir tahrip ve sağ köprücük kemiğinin altında iki şarapnel yarasını açığa çıkarmıştır.

51. Doktor bir ve üç numaralı cesetlerin ölüm nedenlerinin, hayati organlarının tahrip edilmesi ve iki numaralı cesedin ölüm nedeninin, ateşli silahların açtığı yaralar nedeniyle şiddetli kan kaybı olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca, ölüm nedenlerinin akılda hiçbir şüpheye yer bırakmayacak kadar açık olduğunu ve sonuç olarak klasik bir otopsi için bir neden olmadığını da eklemiştir.

52. Cumhuriyet Savcısı, cesetleri inceledikten sonra, defin ruhsatları çıkartmış ve bir belediye işçisine “akrabaları olmayan teröristlerin” gömülmesi için gerekli işlemleri yapması talimatını vermiştir.

53. Yine 14 Haziran 1995'te, Lice Cumhuriyet Savcısı, Lice Jandarma Komutanlığı'na bir yazı göndererek, komutanın olay hakkında yürüttüğü soruşturmaya ilişkin belgelerin birer kopyasının kendisine iletilmesini talep etmiştir. Ayrıca, yazısından, jandarma komutanının daha önce Cumhuriyet Savcısı'na telefonla “kimliği belirsiz üç teröristin öldürüldüğünü” bildirdiği anlaşılmaktadır.

54. Başvuran, 21 Haziran 1995'te Lice Cumhuriyet Savcılığı'na gitmiş ve burada kendisine üç cesedin fotoğrafları gösterilmiştir. Başvuran, üçüncü cesedi oğlu Kadri Ateş olarak teşhis etmiştir. Aynı zamanda oğlunu kendi köyüne gömmek için izin istemiştir.

55. Aynı gün, Lice Cumhuriyet Savcısı, Lice Belediyesi'nin Kadri Ateş'in mezarını açmasını sağlamıştır. Ceset, başvurana teslim edilmiştir.

56. Lice Jandarma Komutanlığı Komutanı Yüzbaşı Şahap Yaralı, 23 Haziran 1995 tarihinde, 14 Haziran 1995 tarihli yazısına (bkz. yukarıdaki 53. paragraf) cevaben Lice Cumhuriyet Savcısı'na bir yazı göndermiştir. Yüzbaşı, 13 Haziran 1995 günü saat 06.00'da, bazı lojistik mühimmatın bir kamyonla Aksu benzin istasyonunda PKK üyelerine teslim edileceğinin telefonla karakoluna bildirildiğini yazmıştır. Kamyonun modeli ya da plakasına ilişkin bir bilgi verilmemiştir. Güvenlik kuvvetleri tarafından bölgede bir operasyon yapılması planlanmıştır. Saat 11:45'te birkaç PKK üyesi, 34 ERS 82 plakalı Isuzu marka bir kamyonun içerisinde Aksu benzin istasyonuna varmıştır. Güvenlik kuvvetleri tarafından yapılan dur çağrısına ateş açarak yanıt vermişlerdir. Kısa bir silahlı çatışma olmuş ve çatışmadan sonra yapılan aramada üç teröristin cesedi bulunmuştur. Olay yerinde, teröristlere ait Kalaşnikof marka iki tüfek ve cephane de ele geçirilmiştir. Kamyondaki mühimmat daha sonra askerler tarafından imha edilmiştir.

57. Yüzbaşı Yaralı, yazısına, *inter alia*, bir olay yeri raporu ve kamyonda bulunduğu anlaşılan bazı belgeleri de eklemiştir. Hükümet, bu belgeleri Komisyon'a da AİHM'ye de sunmamıştır. Yüzbaşı Yaralı, ayrıca, Cumhuriyet Savcısı'na silahlı çatışma mevkiinde ele geçirilen Kalaşnikof tüfekleri ve cephaneyi de göndermiştir.

58. Lice Cumhuriyet Savcısı, 26 Haziran 1995 tarihinde, Yüzbaşı Yaralı tarafından Savcılığa gönderilen materyali listeleyen müsadere raporları hazırlamıştır. Bu materyaller arasında sipariş formları, Zahit Ticaret'e ait irsaliye defterleri ve faturalar (kalem no. 1995/8), 34 ERS 82 plakalı Isuzu kamyon (kalem no. 1995/9) ve operasyon sahasında bulunan tüfek ve cephane (kalem no. 1995/7) de yer almaktadır.

59. 30 Haziran 1995'te, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı tarafından Vehbi Demir'in ifadesi alınmıştır. Demir, PKK üyesi olduğunu reddetmiş, ancak Kadri Ateş'in PKK ile bağlantısı olduğunu eklemiştir. Aynı zamanda 13 Haziran 1995'te, araç, güvenlik kuvvetleri tarafından Lice yakınlarında durdurulduğunda Kadri Ateş'in kendisini kasabaya bırakmakta olduğunu belirtmiştir. Kendisi, Kadri Ateş, Burhan Afşin ve Memduh Çetin orada yakalanmıştır.

60. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, 5 Temmuz 1995'te mahkemeye, Fethi Aktaş, Cengiz Yılmaz, Burhan Afşin, Gürgün Can ve Vehbi Demir'i terörist bir örgüte, yani PKK'ya üye olmakla suçlayan bir iddianame sunmuştur. Bu iddianamede Kadri Ateş'ten "13 Haziran 1995'te Gürgün Can ile birlikte güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanan ve daha sonra Aksu benzin istasyonunda, teröristler ile güvenlik kuvvetleri arasındaki çatışma sırasında, güvenlik kuvvetlerinden kaçmaya çalışırken öldürülen terörist" diye bahsedilmektedir. Burhan Afşin, Gürgün Can ve Vehbi Demir, 13 Haziran 1995'te güvenlik kuvvetleri tarafından yakalanmadan önce 34 ERS 92 plakalı bir kamyon ile 54 çift Mekap ayakkabıyı teröristlere götürmeye teşebbüs etmekle suçlanmaktadır. İddianamede, ayrıca Burhan Afşin, Gürgün Can ve Vehbi Demir'den alınan bazı ifadeler de atıfta bulunmaktadır. Vehbi Demir'den alınan ifadenin dışında bu ifadeler Sözleşme kurumlarına iletilmemiştir.

61. Lice Cumhuriyet Savcısı, 18 Temmuz 1995 tarihinde, "13 Haziran 1995'teki operasyonda öldürülen üç teröristi" yargılama yetkisine sahip olmadığı gerekçesiyle yetkisizlik kararı vermiş ve dosyayı Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcılığı'na göndermiştir. Bu karara göre, birkaç terörist saat 23: 45'te, 34 ERS 92 plakalı bir Isuzu kamyon ile Aksu benzin istasyonuna gelmiş ve üç terörist öldürülmüştür. Ölenlerden birinin cesedi daha sonra Kadri Ateş olarak teşhis edilmiştir.

62. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, 11 Ağustos 1995'te Lice Cumhuriyet Savcısı'na, Lice Jandarma Jandarma Komutanlığı'na, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'ne ve son olarak da, Diyarbakır Jandarma Komutanlığı'na "teröristler ile güvenlik kuvvetleri arasında çıkan silahlı çatışmada üç teröristin öldürüldüğü" olayın faillerini aramaları talimatını vermiştir. Cumhuriyet Savcısı, soruşturmayla ilgili olası gelişmelerin her üç ayda bir kendisine bildirilmesini istemiştir.

63. 20 Eylül 1995 tarihinde, olay yerinin yakınlarındaki Duru Jandarma Karakolu'nun komutanı, Lice Jandarma Komutanlığı'na bir rapor göndermiştir. Bu rapora göre, bir grup terörist lojistik mühimmatı teslim almak üzere kamyonu yaklaşmıştır. Güvenlik kuvvetleri tarafından teslim olmaları istendiğinde teröristler ateş açmıştır. Olaydan sonra üç terörist ölü olarak ele geçirilmiştir. Son olarak rapor, "olayın faillerinin" kimliklerini belirlemenin mümkün olmadığını belirtmiştir. Bu rapor, 26 Ekim 1995'te, Lice Jandarma Komutanlığı komutanı tarafından Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcılığı'na iletilmiştir. Kapak yazısında komutan, kendisine Cumhuriyet Savcısı tarafından 15 Ekim 1995 tarihinde gönderildiği anlaşılan bir yazıya atıfta bulunmuştur.

64. 16 Kasım 1995 tarihinde Diyarbakır DGM, beş zanlının terörist bir örgüte yardım ve yataklık ettiğini gösteren yeterli kanıt olmadığına karar vermiş ve beraat kararı almıştır. Mahkeme, zanlıların, polis tarafından gözaltında bulundukları sırada alınan ifadelerinde sözkonusu suçu işlediklerini kabul ettiklerini not etmiştir. Mahkeme, zanlıların daha sonra, önceki ifadelerinin içeriğini yalanladığını da not etmiştir. Zanlılardan cezai işlemler sırasında alınan ifadelerin kopyaları Sözleşme kurumlarına iletilmemiştir. Diyarbakır DGM ayrıca,

kamyonun bir suç işlenirken kullanıldığının kesinlikle belirlenmemiş olması nedeniyle, el konulan (34 ERS 82 plakalı) Isuzu kamyonun sahibine iade edilmesini emretmiştir. Karar, 23 Kasım 1995 yılında kesinleşmiştir.

65. 27 Ocak 1998’de, Nizip Asliye Ceza Mahkemesi yargıcı, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı’ndan Kadri Ateş’in cesedinde yapılan otopsiye ait raporun bir kopyasını kendisine iletilmesi talebinde bulunmuştur (bkz. yukarıdaki 46-52. paragraflar). Yargıç, bu raporun “14 Nisan 1998 tarihinde yapılacak duruşmadan önce” kendisine gönderilmesini istemiştir.

66. 6 Mayıs 1998’de Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, istenen raporu Nizip yargıcına göndermiştir.

67. 2 Haziran 1998’de, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, Lice Cumhuriyet Savcısı’na, Lice Jandarma Komutanlığı’na, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’ne ve son olarak da Diyarbakır Jandarma Komutanlığı’na verdiği yukarıda anılan talimatları yinelemiştir (bkz. yukarıdaki 62. paragraf).

68. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, aynı gün, Lice Cumhuriyet Savcısı’na, ne Isuzu kamyonun sahibinin ne de teröristlerin bu kamyonu nasıl ele geçirip kullandığının belirlenemediğini belirten bir yazı göndermiştir. Ayrıca, Lice Cumhuriyet Savcısı’ndan kalem no. 1995/7 sayılı tüfekler ve kurşunlar üzerinde bir balistik inceleme yapılmasını istemiştir (bkz. yukarıdaki 58. paragraf).

69. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, 3 Eylül 1998 tarihinde, Lice Cumhuriyet Savcısı’ndan, 1995/7-9 no.ları ile kaydedilmiş el konulan delillerin, Savcılığa iletilmesini istemiştir (bkz. yukarıdaki 58 paragraf).

70. 29 Ekim 1999’da, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır DGM Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı’na bir yazı göndererek Kadri Ateş’in ölümünden sorumlu kişiler aleyhinde tazminat talebiyle dava açacaklarını bildirmiştir. Cumhuriyet Savcısı’ndan, Kadri Ateş’in öldürülmesi hakkındaki soruşturmaya ilişkin belgeleri Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü’ne göndermesi istenmiştir.

71. Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, 7 Ekim 1999’da istenen belgeleri Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü’ne göndermiş ve faillerin henüz yakalanamadığını bildirmiştir. Ayrıca, Cumhuriyet Savcısı, lojistik mühimmatın, güvenlik kuvvetlerine teslim olmayı reddeden teröristler tarafından benzin istasyonuna götürüldüğünü belirtmiştir.

72. 4 Kasım 1999’da, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, Lice Cumhuriyet Savcısı’nın dikkatini Isuzu kamyonun sahibinin halen belirlenemediği gerçeğine çekmiştir (bkz. yukarıdaki 68.paragraf). Aynı zamanda 3 Ekim 1998 tarihli taebini de yineleyerek Lice Cumhuriyet Savcısı’ndan 1995/7-9 no.ları ile kaydedilen delillerin Savcılığı’na gönderilmesini istemiştir (bkz. yukarıdaki 58. paragraf). Son olarak, tüfek ile cephane üzerinde balistik inceleme yapılmasına yönelik 2 Haziran 1998 tarihli talimatlarını tekrarlamıştır.

73. Yine 4 Kasım 1999’da, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı, Lice Cumhuriyet Savcısı’na, Lice Jandarma Komutanlığı’na, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’ne ve son olarak da Diyarbakır Jandarma Komutanlığı’na verdiği talimatları yinelemiştir (bkz. yukarıdaki 62.

paragraf). Cumhuriyet Savcısı, ayrıca, soruşturma makamlarına, ölen üç teröristin kimliklerini belirleyip bu kişileri “yakalamaları” talimatını vermiştir.

74. Başvuran, AİHM’ye, başvurandan ve Vehbi Demir’den başvuranın Türk avukatı tarafından alınan ifadelerin kopyalarını sunmuştur. Vehi Demir’den alınan ifade, başvuranın yukarıdaki B Kısım’nda özetlenen görüşlerinin temelini oluşturmaktadır (bkz. yukarıdaki 13-33. paragraflar).

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

75. İlgili iç hukuk ve uygulamanın tam bir açıklaması ile ilgili uluslararası raporlar *Salman/Türkiye* ([BD], no. 21986/93, §§ 59-74, AİHM 2000-VII) davasında bulunabilir.

HUKUK

I. AİHM’NİN KANITLARA İLİŞKİN DEĞERLENDİRMESİ VE OLAYLARIN BELİRLENMESİ

A. Tarafların savları

1. Başvuran

76. Başvuran, oğlunun 13 Haziran 1995 tarihinde Lice-Kulp yol ayrımında yakalandığını ve daha sonra Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’ne gönderildiğini, burada özel timlere teslim edildiğini ve daha sonra işkence görerek ya Diyarbakır’da ya da Lice ilçesinde bu timler tarafından öldürüldüğünü iddia etmiştir.

77. Başvuran, oğlunun, 13 Haziran 1995 günü Hükümet’in iddia ettiği gibi saat 19:25’te değil, saat 06’da yakalandığını öne sürmüştür. Hükümet tarafından sunulan ve Vehbi Demir’in 13 Haziran 1995 tarihinde öğle saatlerinde tutuklandığını gösteren gözaltı kayıtları da bu iddiasını kanıtlamaktadır. Sabah 6’da tutuklanmış olmasına rağmen, Kadri Ateş Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’ne götürülmeden önce ilk olarak Lice polis kontrol noktasına (bkz. yukarıdaki 15. paragraf) ve daha sonra da Trafik Genel Müdürlüğü’ne götürülmüştür (bkz. yukarıdaki 18. paragraf); ki bu durum, varış zamanlarının gözaltı kaydında belirtildiği gibi gün ortasına rastlamasına neden olmuştur.

78. Başvuran, kamyonadaki diğer iki yolcunun, yani Memduh Çetin ile Burhan Afşin’in tutuklanmasının gözaltı kayıtlarında yer almamasının, olayların Vehbi Demir’in anlattığı şekilde gerçekleştiğini, yani Kadri Ateş’in 13 Haziran 1995 sabahı Çetin ile Afşin’den ayrıldığını kanıtladığı iddiasındadır (bkz. yukarıdaki 22. paragraf).

79. Alternatif olarak, başvuran, Hükümet’in kendi iddiaları uyarınca, Kadri Ateş’in hayatını açıkça tehlikeye atan bir durumda yem olarak kullanıldığını öne sürmüştür. Güvenlik kuvvetlerinin, Ateş’in hayatına ilişkin riski azaltacak herhangi bir önlem aldığını gösteren hiçbir kanıt bulunmamaktadır.

80. Başvuran, son olarak, yetkili makamların oğlunun kimliğini bilmelerine rağmen kendisinden “kimliği belirsiz terörist” olarak bahsetmelerinden ve cesedini ailesine haber vermeden defnetmelerinden şikayetçi olmuştur.

2. Hükümet

81. AİHM, Hükümet’in, kendisine davanın esaslarına ilişkin bir görüş bildirmediğini not eder (bkz. yukarıdaki 8. paragraf). Dolayısıyla aşağıdaki görüşler, 18 Temmuz 1997 tarihinde, yani başvurunun kabul edilebilir bulunmasından önce, Komisyon’a iletilen görüşlerden alınmıştır.

82. Hükümet, başvuranın, oğlunun cesedini, benzin istasyonundaki silahlı çatışma sırasında ölen üç kişinin fotoğraflarına bakarak teşhis ettiğini öne sürmüştür. Dolayısıyla başvuran, oğlunun, işkence sonucu değil, teröristler ile silahlı kuvvetler arasındaki bir çatışmada öldürüldüğünü bilmektedir. Hükümet’in görüşünce başvuranın bu konudaki iddiaları kötü niyet göstermektedir.

83. Kadri Ateş’in PKK ile ilişkileri bulunmaktadır ve güvenlik kuvvetleri tarafından, kendilerini PKK teröristlerinin buluşma noktasına götürmesi için tutuklanmıştır. Gözaltına alınmamıştır. Kadri’nin vücudunda herhangi bir kötü muamele izi bulunmaması, işkence görmediğini kanıtlamaktadır.

B. 38 § 1 (a). madde ve AİHM’nin bu maddeye dayanarak vardığı yargılar

84. Kanıtları incelemeye başlamadan önce, AİHM, daha önce de yaptığı gibi, AİHS’nin 34. maddesi uyarınca getirilen bireysel başvuru sisteminin etkili bir şekilde işleyebilmesi için Devletler’in, başvuruların uygun ve etkin bir şekilde incelenmesini mümkün kılacak tüm gerekli imkanları sağlaması gerektiğini vurgular. (bkz. *Tanrıkulu/Türkiye* [BD], no. 23763/94, § 70, AİHM 1999-IV). Bireysel bir başvurunun, Devlet temsilcilerini AİHS uyarınca sahip olduğu hakları ihlal etmekle suçladığı bu yapıdaki davalara ilişkin işlemlerde, belirli durumlarda bu iddiaları doğrulayacak ya da çürütecek bilgilere yalnızca sorumlu Devlet ulaşabilmektedir. Hükümet’in, tatmin edici bir açıklama olmaksızın, elindeki bu tür bilgileri sunmaktan kaçınması, yalnızca başvuranın iddialarının geçerliliğine ilişkin çıkarımlara neden olmakla kalmayıp, sorumlu Devlet’in AİHS’nin 38 § 1 (a) maddesi uyarınca sahip olduğu yükümlülüklerine uyma derecesine de olumsuz yansıyabilmektedir (bkz. *Timurtaş/Türkiye*, no. 23531/94, § 66 ve 70, AİHM 2000-VI). Aynı husus, Devlet’in, dava olaylarının belirlenmesine zarar verecek şekilde bilgi sunmada gecikmesi halinde de sözkonusudur.

85. Bu bağlamda, AİHM, 2 Kasım 1999 tarihinde Hükümet’ten Aksu benzin istasyonundaki silahlı çatışmaya ilişkin soruşturma raporunun bir kopyasını, cesetlerin fotoğraflarının net kopyalarını ve Cumhuriyet Savcısı’nın Kadri Ateş’in ölümüne ilişkin soruşturmasının tam bir kopyasını sunmasını talep ettiğini not eder. 31 Ocak 2000’de Hükümet, AİHM’ye, talep edilenler olduğunu iddia ettiği bir takım belgeler göndermiştir.

86. Ancak, AİHM, Hükümet tarafından sunulan belgelerin, talep edildiği gibi tüm soruşturma dosyasını kapsamadığını gözlemler. Bu bağlamda, AİHM, sunulan belgelerin, kendisine sunulmayan bazı diğer, potansiyel olarak önemli belgelere atıfta bulunduğunu not eder. Bu belgeler, *inter alia*, aşağıdakileri de kapsamaktadır:

(a) Yüzbaşı Şahap Yaralı tarafından 23 Haziran 1995 tarihinde Lice Cumhuriyet Savcısı'na gönderilen olay yeri raporu ve kamyonunda bulunan belgeler (bkz. yukarıdaki 57. paragraf);

(b) 30 Haziran 1995'te Gürgün Can ve Burhan Afşin'den alınan ifadeler (bkz. yukarıdaki 40. paragraf);

(c) Vehbi Demir, Gürgün Can ve Burhan Afşin'den Diyarbakır Mahkemesi'ndeki işlemler sırasında alınan ifadeler (bkz. yukarıdaki 64. paragraf);

(d) Nizip Asliye Ceza Mahkemesi huzurundaki işlemlere ilişkin belgeler (bkz. yukarıdaki 65. paragraf); ve son olarak,

(e) Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı tarafından, 15 Eylül 1995'te Lice Jandarma Komutanlığı'na gönderilen yazı (bkz. yukarıdaki 63. paragraf).

87. AİHM, Hükümet'in-önemleri aşağıda açıklanacak olan-bu belgeleri sunmaması konusunda herhangi bir açıklama getirmediğini gözlemler ve Hükümet'in bu konudaki davranışlarına dayanarak çıkarımlarda bulunabileceğini not eder. Ayrıca AİHM, bir sorumlu Hükümet'in AİHS işlemlerinde işbirliği yapmasının önemine atıfta bulunarak (bkz. yukarıdaki 84. paragraf), Hükümet'in, AİHS'nin 38 § 1 (a) maddesinden kaynaklanan, AİHM'nin olayları belirleme görevini kolaylaştıracak her türlü imkanı sağlama hususundaki yükümlülüklerini yerine getirmediğine karar vermiştir.

C. AİHM'nin olaylara ilişkin değerlendirmesi

88. Başvuran, oğlunun polis gözetimi altındayken, güvenlik kuvvetleri tarafından kasten öldürüldüğünü iddia etmiştir. Alternatif olarak, başvuran, güvenlik kuvvetlerinin oğlunu yem olarak kullanırken, hayatına yönelik riski azaltmak için gerekli önlemleri almadığını öne sürmüştür.

89. Hükümet, başvuranın oğlunun polis gözetimi altında iken öldürüldüğünü reddetmiş ve PKK üyeleri ile güvenlik kuvvetleri arasındaki çatışmada vurulup öldüğünü iddia etmiştir.

90. AİHM, öncelikle, başvuranın oğlu Kadri Ateş'in 13 Haziran 1995 tarihinde yakalandığı hususunda taraflar arasında bir anlaşmazlık olmadığına dikkat çeker. Taraflar, yakalanmanın hangi saatte gerçekleştiği konusunda anlaşmazlık içerisinde olmalarına karşın, Hükümet'e göre Kadri Ateş'in vurulup öldüğü benzin istasyonundaki olaydan önce yakalanmış olduğunu tartışmamaktadırlar.

91. Başvuranın, oğlunun 13 Haziran 1995 günü saat 6:00'da yakalandığı ve polis gözetimine alınarak burada işkence görüp öldürüldüğüne yönelik iddiasına ilişkin olarak, AİHM, Hükümet tarafından sunulan gözaltı kayıtlarına (bkz. yukarıdaki 43. paragraf) göre Vehbi Demir'in öğle saatlerinde yakalandığına dikkat çeker. Bu nedenle, Hükümet tarafından sunulan bu kayıtlar, Hükümet'in başvuranın oğlunun Memduh Çetin, Vehbi Demir ve Burhan Afşin ile birlikte seyahat ettiği kamyonun saat 19.35'te durdurulduğu yönündeki iddialarıyla tezat oluşturmaktadır. Bu nedenle AİHM, başvuranın Vehbi Demir ile aynı kamyonunda bulunan oğlunun 13 Haziran 1995 günü öğleden önceki bir saatte yakalandığı kanısındadır.

92. Ayrıca AİHM, başvuranın Türk avukatı tarafından Vehbi Demir'den alınan ifade (bkz. yukarıdaki 74. paragraf) dışında, başvuranın oğlunun polis gözetimi altında iken işkence görüp öldürüldüğü kararına varılmasına neden olacak bir kanıt bulunmadığına dikkat çeker. Vehbi Demir'den alınan ifadenin kanıt değerine ilişkin olarak, AİHM, sözkonusu ifadenin bu idiyayı kanıtlamak için yetersiz olduğu hükmüne varmıştır.

93. Ne var ki bu durum, sorumlu Hükümet'in, Kadri Ateş'in tutuklu iken ölümüne ilişkin olarak hesap verme yükümlülüğünden kurtulduğu anlamına gelmemektedir. Bu bağlamda AİHM, gözetim altındaki kişilerin savunmasız bir durumda bulunduğunu ve bu kişileri korumanın yetkili makamların görevleri arasında yer aldığını hatırlatır. Daha önce AİHM, polis gözetimi altına alındığında sağlıklı iken, serbest bırakıldığında yaralı olduğu anlaşılan kişilere ilişkin olarak, Devlet'in bu yaralanmaların nasıl oluştuğu hakkında mantıklı bir açıklama yapmak zorunda olduğu hükmüne varmıştır (diğerlerinin yanı sıra bkz. *Selmouni/Fransa* [BD], sayı 25803/94, § 87, AİHM 1999-V). Yetkili makamların, gözetim altındaki bir kişiye yapılan muameleyi açıklama sorumluluğu, sözkonusu kişinin ölmesi halinde, bilhassa önem kazanmaktadır (bkz. yukarıda anılan *Salman*, § 99).

94. AİHM, Devletlerin, yalnızca gözetim altında değil, Devlet makamlarının inhisari denetime sahip olduğu alanlarda meydana gelen yaralanma ve ölüm olaylarını da açıklama yükümlülüğü taşıdığını, zira her iki durumda da sözkonusu olayların tamamen ya da büyük oranda yetkililerin inhisari bilgisi dahilinde meydana geldiğini hatırlatır (bkz. *Akkum ve Diğerleri/Türkiye*, no. 21894/93, § 211, 24 Mart 2005).

95. Sözkonusu davada başvuranın oğlu tutuklanmış ve Hükümet'e göre, planlı bir operasyonun yapıldığı bir alanda öldürülmüştür (bkz. yukarıdaki 36. paragraf). Dolayısıyla, AİHM, Hükümet'in, başvuranın oğlunun ölümünü açıklama yükümlülüğünü yerine getirip getirmediğini inceleyecektir. Bunu yaparken AİHM, bu soruşturmanın bir ölüm sebebi belirleme, kullanılan kuvvetin o şartlar altında uygun olup olmadığını tespit etme ve sorumluların belirlenip cezalandırılmasını sağlama bakımından etkili olup olmadığını saptayabilmek için, yerel seviyede yürütülen soruşturmayı bilhassa dikkate alacaktır.

96. Bu, sonuca değil, yöntemlere dair bir yükümlülüktür. Yetkililerin, *inter alia*, görgü tanıklarının ifadesi, adli tıp kanıtları ve uygun olan hallerde yaralanmanın tam ve doğru kaydı ile ölüm sebebi dahil olmak üzere klinik bulguların objektif analizinden müteşekkil kanıtları güvence altına almak için imkanları dahilinde bulunan makul adımları atmış olmaları gerekliydi. Soruşturmada, bu soruşturmanın, ölüm sebebini veya sorumlu kişi veya kişilerin belirlenmesi ehliyetine zarar veren herhangi bir eksiklik, bu standarda uymama riskini taşıyacaktır (bkz. *Hugh Jordan – İngiltere*, no. 24746/94, § 107, AİHM 2001-III (bölümler) ve burada anılan diğer kararlar).

97. AİHM, başlangıç olarak, Hükümet'in, Kadri Ateş'in güvenlik güçleri ve teröristler arasındaki çapraz ateş arasında öldürüldüğünü ifade etmekten başka, yetkililerin failin/faillerin kimliğini belirlemek için herhangi bir soruşturma yaptığını ileri sürmemiştir. Güvenlik güçlerince kullanılan gücün, AİHS'nin 2. maddesinin 2. paragrafında ifade bulan meşru sebepler bağlamında, gereğinden fazla olup olmadığı hususuna değinmemiştir. Ayrıca, sunulan belgelerden, yetkililer, ölüm koşullarını belirlemek için gerekli girişimde bulunmuş gibi görünmemektedir.

98. Öldürmeye sebebiyet veren olaylara ilişkin olarak, AİHM, Hükümet'in, Lice Cumhuriyet Savcısı'na 23 Haziran 1995 tarihinde Yüzbaşı Yaralı tarafından iletilen olay yeri

raporunun bir kopyasını, AİHM'ye sunmadığını gözlemler (bkz. yukarıdaki 57. paragraf). Ancak, Yüzbaşı Yaralı'nın, başvuranın oğlunun ölümüne sebebiyet veren olayları anlatmasından, jandarma ile özel polis timlerinin anlatımı arasında temel farklılıklar olduğu görülmektedir.

99. Polis timlerinin - Hükümet'in görüşleriyle paralel olan - anlatımına göre, Kadri Ateş ilk olarak yakalanmış ve sonra – kamyon ile – PKK mensuplarının gelmesinin beklendiği benzin istasyonuna götürülmüştür (bkz. yukarıdaki 44. paragraf). Ancak, Yüzbaşı Yaralı, Kadri Ateş'in yakalanmasından veya Kadri'nin özel timleri Aksu benzin istasyonuna götürmesinden hiç bahsetmemektedir. Yüzbaşı Yaralı'ya göre, PKK, Aksu benzin istasyonuna 23:45'te kamyonla 13 Haziran 1995 tarihinde (bkz. yukarıdaki 56. paragraf) gelmiş ve akabindeki çatışmada “üç terörist” öldürülmüştür.

100. Özel polis timlerinin anlatımı, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki Cumhuriyet Savcısı'nca hazırlanan iddianame ile desteklenmektedir; buna göre, 13 Haziran 1995 tarihinde yakalanan Kadri Ateş daha sonra güvenlik güçlerinden kaçmaya çalışırken Aksu benzin istasyonunda öldürülmüştür.

101. Vehbi Ateş'in 30 Haziran 1995 tarihinde verdiği, Kadri Ateş'in o gün yakalandığı şeklindeki ifadesi de özel timlerin anlatımını – böylelikle Hükümet'in anlatımını – desteklemektedir. Ancak bu anlatım, Lice Cumhuriyet Savcısı'nın 18 Temmuz 1995 tarihinde aldığı kararla çelişmektedir. Bu karara göre, PKK mensupları benzin istasyonuna saat 23:45'te gelmiş ve teröristlerden üçü öldürülmüştür. Bunlardan birinin cesedinin Kadri Ateş'e ait olduğu teşhis edilmiştir (bkz. yukarıdaki 61. paragraf).

102. Duru Jandarma Karakolu'ndaki jandarmalarca 20 Eylül 1995 tarihinde hazırlanan, bir grup teröristin lojistik desteği almak üzere kamyonla nasıl yaklaştığını anlatan rapor, özel polis timlerinin olay yeri raporunda ifade bulan anlatımını desteklerken, aynı jandarmaların komutanının anlatımıyla çelişmektedir (bkz. yukarıdaki 56. paragraf).

103. Ancak, AİHM, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin 16 Kasım 1995 tarihinde verdiği kararın, olayın yukarıda atıfta bulunulan diğer bütün versiyonlarıyla çeliştiğini gözlemler. Bu karara göre, sözkonusu kamyon suç işlenirken kullanılmamıştır (bkz. yukarıdaki 64. paragraf).

104. Beraat kararı ise, 2 Haziran 1998 tarihinde Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı tarafından Lice Cumhuriyet Savcısı'na gönderilen yazıyla çelişmektedir. Yazıya göre, Isuzu marka kamyonun mülkiyeti ve teröristlerin sözkonusu kamyonu nasıl edindikleri ve kullandıkları henüz kesinlik kazanmamıştır (bkz. yukarıdaki 68. paragraf).

105. Beraat kararı, Cumhuriyet Savcısı'nın, “lojistik desteğin, güvenlik güçlerine teslim olmayı reddeden teröristler tarafından benzin istasyonuna getirildiği”ni belirttiği 7 Ekim 1999 tarihli yazısıyla (bkz. yukarıdaki 71. paragraf) daha fazla çelişmektedir.

106. Dolayısıyla AİHM, Devlet görevlilerinin davanın olaylarına ilişkin çelişkili bilgi verdiği bir durumla karşı karşıyadır. Bu hususta tatmin edici bir açıklama bir yana, hiçbir açıklama yapılmamıştır. AİHM, bu tür ciddi çelişkilerin, olayların Hükümetçe sunulan anlatımının ve Hükümet'in başvuranın oğlunun öldürüldüğü koşullara dair yaptığı açıklamanın güvenilirliğini doğrudan etkilediği kanısındadır.

107. AİHM ayrıca, “Kadri Ateş” isminin özel polis timlerinin olay yeri raporlarında kaydedilmiş olmasına rağmen (bkz. yukarıdaki 44. ve 45 paragraflar), soruşturma makamlarının kendisine “kimliği belirsiz terörist” olarak atıfta bulunmalarını anlaşılmaz bulmuştur. Dolayısıyla, örneğin, kimliği bilinmediğinden, otopsi esnasında Kadri Ateş’in cesedine bir numara verilmiştir (bkz. yukarıdaki 46. paragraf). Ayrıca, ailesine ölümü hakkında bilgi verilmemiş ve cesedi yetkililer tarafından gömülmüştür (bkz yukarıdaki 52. paragraf). Son olarak, başvuranın 21 Haziran 1995 tarihinde cesedi teşhis etmesine rağmen (bkz. yukarıdaki 54. paragraf), bu, 11 Ağustos 1995 tarihinde Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı tarafından soruşturma yetkililerine verilen talimatlarda yer almamıştır. Cumhuriyet Savcısı, yetkililere kimliği belirlenemeyen üç teröristin öldürülmesini soruşturmaları talimatını vermiştir (bkz. yukarıdaki 62. paragraf). Söz konusu Cumhuriyet Savcılığı tarafından 1999’a kadar geç bir tarihte verilen aynı talimatlar da Kadri Ateş’e dair hiçbir atıfta bulunmamıştır.

108. Soruşturma yetkililerinin olayın kanıtlarını güvence altına almak için atacakları makul adımlara dair yükümlülüklerine ilişkin olarak (bkz. yukarıdaki 96. paragraf), AİHM, Hükümet’in, vurulmanın gerçekleştiği yerin, katilin/katillerin kimliğinin belirlenmesine yardımcı olabilecek kanıtlar için adli tıp uzmanları tarafından arandığını ortaya koyacak hiçbir bilgi sunmadığını gözlemler. Bu bağlamda, AİHM, Diyarbakır DGM Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen talimatlara rağmen, bölgede bulunan mühimmat ve tüfeklerin balistik muayeneye tabi tutulmadığını not eder (bks. yukarıdaki 72. paragraf).

109. AİHM, ayrıca, otopsi raporunun yalnızca kurşun giriş ve çıkış yaralarının sayısını yansıttığını gözlemler; (Dr. Varol’un bazı yaraların şarapnelle oluşmuş olabileceğine dair çıkardığı sonuca rağmen (bkz. yukarıdaki 50. paragraf)) vücutta kurşun, şarapnel veya diğer kanıtlara ait izlerin bulunma olasılığına ilişkin hiçbir mülahazanın olmadığı görülmektedir. Ayrıca, hangi mesafeden ateş edildiği ya da kullanılan ateşli silahın tipinin belirlenmesine dair hiçbir girişimde bulunulmamıştır. Dr. Varol ve Cumhuriyet Savcısı Küçüköz, bunların kurşun yarası olduğunu ve bundan ötürü tam otopsi yapılmasının gerekli olmadığı sonucuna varmışlardır (bkz. 51. paragraf).

110. AİHM, söz konusu ölüme ilişkin olarak, Cumhuriyet Savcılarının yürüttüğü soruşturmaya dair yalnızca eleştiri yöneltebilir. Bu açıdan, AİHM, Kadri Ateş’i yakalayan güvenlik güçlerinin hiçbirinin soruşturma yetkililerince sorgulanmadığını ve aynı şekilde, silahlı çatışmada yer alanların da sorgulanmadığını gözlemler.

111. Duru Jandarma Karakolu jandarmaları tarafından hazırlanan ve olayın faillerinin kimliklerinin henüz belirlenemediğinin belirtildiği rapora ilişkin olarak, AİHM, raporda, bu kimliklerin belirlenmesi için atılan adımlardan hiçbir şekilde bahsedilmediğini gözlemler.

112. Ayrıca, AİHM’ye göre, “soruşturma yetkililerinin “olay”ın niteliğine dair hiçbir açıklama yapmadan kullandığı “olayın faillerinin aranması” (bkz. yukarıdaki 62. ve 63. paragraflar) şeklindeki ifadenin anlamı net değildir. Dolayısıyla, “olayın failleri”nin Kadri Ateş’e mi yoksa diğer iki kişiye mi bir gönderme olduğu net değildir. Ancak, Cumhuriyet Savcısı’nın 1999 tarihinde yetkililere verdiği “üç ölü teröristin kimliklerini belirlemesi ve onları yakalaması” (bkz. yukarıdaki 73. paragraf) şeklindeki şaşırtıcı talimatlarını dikkate alarak, AİHM, yetkililerin “failer” ifadesiyle başvuranın oğlunu kastedip etmediğine ilişkin şüphe duymaktadır.

113. Dolayısıyla, başvuranın oğlunun öldürülmesi ile ilgili olarak yerel makamların attığı tek adımın, yapıldığı haliyle, faillerin kimliğinin belirlenmesine faydası olmayan otopsi olduğu ortaya çıkmaktadır (bkz. yukarıdaki 109. paragraf).

114. Yukarıda anlatılanlar temelinde, AİHM, yerel seviyede, öncelikle, Kadri Ateş'in öldürülmesi etrafındaki gerçekleri belirlemeye ve ikincisi, sorumluların belirlenmesi ve cezalandırılmasına muktedir hiçbir anlamlı soruşturma yapılmadığı sonucuna varmıştır. Bu sonuç, başvuranın, oğlunun yetkililer tarafından av tuzağı olarak kullanıldığı ve bu şekilde hayatının tehlikeye atıldığı şeklindeki alternatif görüşünü incelemeyi gereksiz kılmaktadır.

115. Yukarıda anlatılanlar ışığında, Hükümet'in Kadri Ateş'in ölümüne açıklama getiremediği ortaya çıkmaktadır.

II. AİHS'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

116. AİHS'nin 2. maddesi şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. A. Kadri Ateş'in öldürülmesi

1. 1. Tarafların görüşleri

117. Başvuran, Devlet yetkilileri tarafından tutuklu bulundurulduğu sürede, oğlunun, hayatının kasten veya kasıtsız tehlikeye atılması suretiyle, kanunsuzca öldürüldüğünü ifade etmiştir. Hükümet, başvuranın iddialarının olgusal temeline itiraz etmekten başka, şikayeti AİHS'nin 2. maddesi kapsamında özel olarak ele almamıştır.

2. AİHM'nin değerlendirmesi

118. Yaşam hakkını gözetken ve yaşam hakkından mahrum bırakılma koşullarının haklı olabileceği durumları ortaya koyan 2. madde, AİHS'deki en temel maddelerden biridir ve bu maddeden derogasyona gidilmesine izin verilemez. Ayrıca, 3. madde ile birlikte, Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların temel değerlerinden birini muhafaza eder. Yaşam hakkının elden alınmasının haklı olabileceği koşullar çok sıkı bir biçimde yorumlanmalıdır. Birey olarak insanların korunması için bir araç olarak AİHS'nin hedefi ve maksadı, aynı zamanda, 2. maddenin teminatlarının uygulanabilir ve etkili kılınması için yorumlanmasını ve uygulanmasını gerektirir.(bkz. McCann ve Diğerleri – İngiltere, 27 Eylül 1995 tarihli karar, Seri A no. 324, ss. 45-46, §§ 146-147).

119. 2. maddenin metni, bir bütün olarak okunduğunda, yalnızca kasti öldürmeyi değil, aynı zamanda planlanmamış bir sonuç olarak hayatın elden alınmasıyla sonuçlanabilecek “güç kullanımı”nın olabileceği durumları da kapsadığını ortaya koyar. Ancak, kasti veya planlanmış ölümcül güç kullanımı, gerekliliğini değerlendirirken dikkate alınacak bir faktördür. Herhangi bir güç kullanımının, (a)’dan (c)’ye kadar olan fıkralarda ortaya konulmuş olan bir veya daha fazla maksadın hayata geçirilebilmesi için “kesinlikle gerektiğinden” fazla olmaması gereklidir. Bu madde, Devlet’in bir eyleminin AİHS’nin 8’den 11’e kadar olan maddelerinin 2. fıkraları bağlamında “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığı belirlenirken normalde uygulananandan daha sıkı ve zorlayıcı bir gereklilik testine işaret eder. Sonuç olarak, kullanılacak gücün, müsaade edilen amaçların hayata geçirilmesiyle çok sıkı bir biçimde orantılı olması gereklidir (aynı yer, s. 46, §§ 148-149).

120. 2. madde ile tanınan korumanın önemi ışığında, AİHM, yalnızca Devlet görevlilerinin değil, aynı zamanda bütün şartları dikkate alarak yaşam hakkının elden alınmasını en dikkatli biçimde incelemelidir. 2. maddenin 2. fıkrasındaki amaçlardan birinin takibinde, güç kullanımı, yapıldığında, iyi gerekçelerle, geçerli fakat daha sonra yanlış olduğu şeklindeki dürüst inanca dayalı ise haklı görülebilir (aynı yer, ss.58-59, § 200).

121. Bu davada, AİHM, Hükümet’in Kadri Ateş’in öldürülmesine açıklama getirmediğini halihazırda belirlemiştir (bkz. yukarıdaki 115. paragraf). Kadri Ateş’in ölümüne ilişkin olarak AİHS’nin 2. maddesinin ihlal edildiği ortaya çıkmaktadır.

B. Soruşturmanın yetersizliği iddiası

122. Başvuran ayrıca, Devlet’in, oğlunun ölümüne yönelik yeterli ve etkili soruşturma yürütmemesinden ötürü AİHS’nin 2. maddesinin ihlal edildiğini ifade etmiştir. İddiasını desteklemek için, başvuran özellikle, oğlunun cesedi üzerinde yapılan otopsinin tamamıyla yetersiz olduğunu, benzin istasyonundaki suç mahallinin gerektiği gibi aranmadığını, Kadri Ateş’e ilişkin gözaltı kayıtlarının tutulmadığını ve son olarak Cumhuriyet Savcısı’nın potansiyel olarak önemli olabilecek birkaç tanıktan ifade almadığını öne sürmüştür.

123. Hükümet, Lice İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından olaya ilişkin soruşturma başlatıldığını belirtmekten başka, bu şikayeti özel olarak ele almamıştır. Hükümet tarafından, Lice Jandarma Komutanlığı’nca yürütülen işlemleri belirten hiçbir belge sunulmamıştır.

124. AİHM, AİHS’nin 2. maddesi bağlamında yaşam hakkının korunması yükümlülüğünün, Devlet’in AİHS’nin 1. maddesi bağlamında daha genel nitelikte olan “içtihadına tabi herkese AİHS’de tanımlanmış hak ve özgürlükleri tanınmasını temin etmek” görevi ile birlikte okunduğunda, bireyler güç kullanımı sonucunda öldürüldüğünde, etkili bir resmi soruşturma yapılması gerektiği anlamına geldiğini tekrarlar (bkz. mutatis mutandis, yukarıda anılan McCann ve Diğerleri, s. 49, § 161; Kaya – Türkiye, 19 Şubat 1998 kararı, Report of Judgments and Decisions 1998-I, s. 329, § 105).

125. AİHM, soruşturmayı, sorumlu Devlet’in başvuranın oğlunun ölümüne açıklama getirip getirmediği sorusu bağlamında halihazırda incelemiştir. Yetkililerin, ölümü çevreleyen gerçek olayları belirlemeye muktedir anlamlı bir soruşturma yürütmediği sonucuna varmıştır. Yukarıda bahsedilen incelemede belirtilen noksanlıklar ışığında, AİHM aynı zamanda, yerel mahkemelerin başvuranın oğlunun öldürülmesine yönelik AİHS’nin 2. maddesinin gerektirdiği yeterli ve etkili soruşturmayı yapmadığı sonucuna varmıştır.

126. Dolayısıyla, AİHM, bu usulü çerçevede AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir.

C. İç hukukta yaşam hakkının korunmasını sağlayan etkili bir sistemin bulunmaması

127. Başvuran, oğlunun tutukluluğu sırasında hasıl olan gözaltında gerçekleşen işkence ve ölüm olaylarının görülme sıklığı ele alındığında, Türkiye tarafından yapılan uygunsuz tutuklamaların hayatı tehdit ettiğini söyleyerek şikayetçi olmuştur. Ayrıca, tutuklu bir kimsenin güvenliğine ilişkin olarak polisin güvenilirliğini ve güvenlik güçlerine yönelik şikayetleri soruştururken soruşturma makamlarının tavırlarına güvenilirliği sağlayabilecek etkili bir sistemin bulunmamasından şikayetçi olmuştur.

128. Hükümet bu şikayeti özel olarak ele almamıştır.

129. AİHM, yukarıdaki 2. madde ihlallerine dair tespitlerini dikkate alarak, bu davanın şartları içinde bu hususa ilişkin olarak ayrı tespitte bulunmayı gerekli görmemektedir.

III. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

130. Başvuran izleyen sebeplerden dolayı AİHS'nin 3. maddesine ilişkin olarak ayrı ihlaller olduğundan şikayetçi olmuştur:

(a) gözaltındayken oğluna işkence yapılmasından ötürü;

(b) Devlet'in, işkence iddialarına yönelik hiçbir yeterli ve etkili soruşturma yürütmemesi sebebiyle; özellikle gerektiği gibi otopsi yapılmaması, yetkililerin, başvuranın oğlunun Hükümet'in iddia ettiği gibi çapraz ateşte öldüğünü doğru olarak belirlemiş olamayacağı anlamına gelmekteydi; son olarak ise,

(c) yetkililerin kayıtsızlığı karşısında başvuranın, oğlunun ölümünden ötürü çektiği sıkıntı ve acı (*Kurt – Türkiye*, 25 Mayıs 1998, *Reports* 1998-III, §§ 130-134 ve *Çakıcı – Türkiye* [BD], no. 23657/94, §§ 98-99, AİHM 1999-IV davalarına atıfta bulunarak).

131. AİHS'nin 3. maddesi şöyledir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

132. Hükümet, başvuranın iddialarına itiraz etmekten başka bu şikayeti özel olarak ele almamıştır.

133. AİHM, Hükümet'in Kadri Ateş'in ölümüne ilişkin makul bir açıklama yapmadığını gözlemler (yukarıda 115. paragraf). Ancak, AİHM, vücut üzerinde işkence tekniğinin uygulanmasıyla bağdaşan hiçbir iz veya yara ibaresi bulunmadığını not eder (bkz. yukarıdaki 50 paragraf). Dolayısıyla, işkence yapıldığına dair bir bulguyu destekleyecek hiçbir kanıt bulunmamaktadır.

134. *Post mortem* muayenedeki eksikliklerin, kötü muameleye ilişkin somut kanıtların ve dolayısıyla sorumluların belirlenmesinin ve cezalandırılmasının gün ışığına çıkmasını engellediğinin iddia edilmesi hususunda AİHM, bu şikayetin AİHS'nin 13. maddesi kapsamında mütalaa edilmesi gerektiği kanısındadır (bkz. *İlhan – Türkiye*, [BD], no. 22277/93, AİHM 2000-VII, §§ 89-93).

135. Başvuranın, olayların sonuçlarının kendisi üzerindeki etkisine dair ileri sürdüğü görüşlere ilişkin olarak, AİHM, başvuranın oğlunun ölümü nedeniyle çektiği derin acıdan şüphe duymamaktadır. Ancak, bu bağlamda bir 3. madde ihlali tespiti için herhangi bir temel görmemiştir, başvuranın dayandığı AİHM içtihadı spesifik kaybolma vakalarına atıfta bulunmaktadır (bkz. *Tanlı – Türkiye*, no. 26129/95, § 159, AİHM 2001-III (bölümler)).

136. AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiğinin belirlenmemiş olduğu sonucuna varmıştır.

IV. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

137. Başvuran, oğlunun tutuklanmasının AİHS'nin 5. maddesinin çoklu ihlaline neden olduğunu belirtmiştir, 5. maddenin ilgili bölümleri şöyledir:

“1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.”

...

(c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması; “

138. Başvuran, özellikle, oğlunu yakalayan yetkililerin kanunca şart koşulan usule uygun davranmadığını ifade etmiştir. Ayrıca, yetkililerin oğlunun yakalanmasına ilişkin yeterli belge oluşturmamasının, muhafaza etmemesinin ve üretmemesinin, AİHS'nin 5 § 1. maddesindeki yasallık gerekliliğini ihlal ettiğini öne sürmüştür..

139. Hükümet, başvuranın oğlunun gözaltına alınmadığını ileri sürmüştür.

140. AİHM, tarafların, başvuranın oğlunun 13 Haziran 1995 tarihinde yakalandığı hususunda ihtilaf bulunmadığını gözlemler. Hükümet'in görüşüne muhalif olarak AİHM, bunun ve müteakip olayların, başvuranın oğlunun özgürlüğünün elinden alınmasına yol açtığını tespit etmiştir. Gözaltı kayıtlarında başvuranın oğlunun adının bulunmaması, polis karakolu gibi somut bir yerde tutuklu bulundurulmuş olmayabileceğine işaret edebilirse de, başvuranın oğlu, yakalanmasından itibaren, kendisini yakalayan yetkililerin mütemadi gözetiminde ve kontrolü altında idi ve gitmesine izin verilmemişti (bkz. *H.L. – İngiltere*, no. 45508/99, § 91, AİHM 2004; *Guzzardi – İtalya*, 6 Kasım 1980 kararı, Seri A no. 39, § 92). Sonuç itibarıyla, AİHS'nin 5 § 1. maddesi kapsamında, özgürlüğünden mahrum bırakılmıştır.

141. AİHM'nin içtihadı, demokratik bir toplumda yer alan bireyleri, makamların keyfi olarak alıkoymasından uzak tutan haklarını korumak için 5. maddede yer alan teminatların önemini vurgulamaktadır. AİHM bu bağlamda, her çeşit özgürlükten yoksun bırakmanın

yalnızca ulusal hukukun mutlak haklarına ve muhakeme usulü kurallarına uygun olarak değil, aynı zamanda 5. maddenin amacı olan bireyi keyfi alıkoymadan korumaya uygun olarak etkilenmesi gerektiğini yinelemiştir. Keyfi alıkoymanın risklerini en aza indirmek için, 5. madde, özgürlükten yoksun bırakmanın bağımsız adli incelemeye tabi olmasını sağlamaya ve bu önlem için yetkililerin sorumluluğunu güvence altına almaya yönelik maddi haklar sağlamaktadır (bkz. *Tanlı*, yukarıda kaydedilen, § 164).

142. Bu bağlamda, tutuklama nedenleri ve bunu etkileyen kişilerin isimleri kadar, tutuklama tarihi, zamanı ve yeri ile ilgili verilerin tam olarak kaydedilmesi, bir bireyin tutuklanmasının, 5 § 1 maddesinin amaçları dahilinde kanuna uygunluk şartlarıyla bağdaşması için gereklidir (bkz. *Çakıcı*, yukarıda kaydedilen, § 105).

143. Söz konusu dava olaylarıyla ilgili olarak, AİHM başlangıçta, olay raporuna göre başvuranın oğlunun tutuklanma sebebinin, kamyonuyla PKK'ya erzak götürmesi olduğunu belirtmiştir (bkz. 44. paragraf). Bu durum, eğer doğruysa, başvuranın oğlunun özgürlüğünün elinden alınması için, AİHS'nin 5 § 1 maddesinde belirtilen müsaade edilebilir sebeplerden birini oluşturabilir; çünkü böyle bir önlem "oğlunun suç işlemesini önlemek için gerekli" olabilirdi. Bununla beraber, Diyarbakır DGM'nin kararına göre, suç işlenirken kamyon kullanılmamıştı (bkz. 64. paragraf). AİHM'ye göre, -Hükümet'in hiçbir açıklama getirmediği- birbiriyle çelişen bu beyanlar, tutuklamanın kanuna uygunluğu hakkında şüpheler uyandırmaktadır.

144. Ayrıca, tutuklamanın yukarıda bahsedilen teminatlara uyup uymadığı sorusuyla ilgili olarak (bkz. 142. paragraf) AİHM, 14 Haziran 1995 tarihli olay raporunun (bkz. 44 ve 45. paragraflar) –başvuranın oğlunun tutuklanmasıyla ilgili olarak AİHM'nin bugüne kadar haberdar olduğu tek belge- tutuklamanın günün hangi saatinde gerçekleştiğine dair hiçbir bilgi vermediğini belirtmektedir. Bununla beraber, AİHM, -olay raporuna göre başvuranın oğluyla birlikte tutuklanan- Vehbi Demir'in adının kayıtlı olduğu gözaltı kayıtlarına göre (bkz. 43 ve 44. paragraflar), başvuranın oğlunun 13 Haziran 1995'te öğleden önce tutuklandığını belirtmiştir (bkz. 91. paragraf). Bu nedenle, çatışmanın 23:45'te başladığı göz önünde tutulduğunda, başvuranın oğlunun en az 11 saat 45 dakika polis memurlarının elinde olduğu ortaya çıkmaktadır (bkz. 45 ve 56. paragraflar). Olay raporu, bu süre içerisinde başvuranın oğlunun nerede tutulduğu hakkında hiçbir ipucu vermemektedir.

145. Ayrıca, tutuklayan kişilerin polis ve jandarma olduğuna dair yapılan göndermelerin dışında (bkz. 44. paragraf), olay raporu tutuklayan memurların kimlikleriyle ilgili hiçbir bilgi içermemektedir. Bu eksiklik, yetkililerin başvuranın oğlunun hangi şartlarda öldürüldüğünü saptamak için yapacakları çalışmaları engellemiş olabilir.

146. Otopsi sırasında ve soruşturmanın başlarında, başvuranın oğlunun cesedinden "bilinmeyen bir teröristin cesedi" olarak bahsedilmiş olması, tutuklamayı gerçekleştiren memurların, Kadri Ateş'in ismini ilgili kayıtlara kaydederek tutuklanmasını ilgili makamlara bildirmeyip doğru olan usulü takip etmediğinin bir göstergesidir.

147. Dolayısıyla, başvuranın oğlunun tutuklanması sırasında ve sonrasında, gerekli teminatların hiçbirisi gözlemlenmemiştir. Bu eksiklik, özgürlükten yoksun bırakma hareketinin, yetkililerin sorumluluğunu güvence altına almak için bağımsız adli incelemeye tabi olmadığı anlamına gelmektedir.

148. Başvuranın oğlunun tutuklanmasıyla ilgili olarak yukarıda bahsedilen ve Hükümet'in başvuranın oğlunun ölümüyle ilgili olarak yaptığı açıklamanın itibarını sarsmaya katkıda bulunan eksikliklerin ve çelişkilerin ışığında AİHM, başvuranın oğlunun, AİHS'nin 5. maddesinin amaç ve hedeflerine ters düşen keyfi bir biçimde, özgürlüğünden yoksun bırakıldığı sonucuna varmıştır. Buna göre, AİHS'nin 5 § 1 maddesinin ihlali söz konusudur.

V. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

149. Başvuran, makamların Kadri Ateş'in tutuklanması, işkence görmesi ve öldürülmesiyle ilgili şikayet ve dilekçelere verdiği cevabın tamamen yetersiz olmasından şikayetçi olmuştur. Başvurana göre, ya gerekli hukuk yolları yoktu, ya da pratikte yararsızdı. Başvuran, AİHS'nin 13. maddesinin çok açık bir şekilde ihlal edildiğini iddia etmiştir. AİHS'nin 13. maddesi şöyledir:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kimseler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabilmek hakkına sahiptir.”

150. Hükümet, başvurana etkili iç hukuk yollarının sağlandığını, ancak başvuranın bu hukuk yollarından yararlanmamayı tercih ettiğini iddia etmiştir.

151. AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin hangi biçimde olursa olsun yerel yasal düzende teminat altına alınmak üzere, AİHS hak ve özgürlüklerinin özünü uygulamak için ulusal düzeyde bir hukuk yolunun bulunmasını sağladığını yinelemiştir. Dolayısıyla, bu hüküm uyarınca Sözleşmeye Taraf Devletlere AİHS yükümlülüklerine ne şekilde uyacakları konusunda takdir yetkisi verilmiş olsa da, 13. madde, AİHS uyarınca “savunulabilir bir şikayetin” esasıyla ilgilenecek bir iç hukuk yolunun sağlanmasını gerektirmekte ve uygun çözüm sağlamaktadır. 13. madde hükmündeki yükümlülüğün kapsamı, AİHS uyarınca başvuranın yapmış olduğu şikayetin niteliğine göre değişmektedir. Bununla beraber, 13. maddenin gerektirdiği hukuk yolu, hem hukukta hem de pratikte “etkili” olmalıdır. Dolayısıyla, bu hukuk yolunun uygulanması, davalı Devlet makamlarının hareket ya da ihmalleri tarafından haksız bir biçimde engellenmemelidir (bkz. *Aksoy / Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Raporlar* 1996-VI, s. 2286, § 95; *Aydın / Türkiye*, 25 Eylül 1997 tarihli karar, *Raporlar* 1997-VI, s. 1895-96, § 103; *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 106).

152. Yaşamın korunması hakkına verdiği büyük önemle birlikte 13. madde, uygun olduğu halde tazminat ödenmesine ek olarak, şikayette bulunan kişinin soruşturma işlemlerine etkin bir şekilde erişimi dahil, ölümden sorumlu olanların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlayacak kapsamlı ve etkin bir soruşturma yapılmasını gerektirmektedir (bkz. *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 107).

153. AİHM, bu davada gösterilen kanıta dayanarak, davalı Devlet'in AİHS'nin 2. maddesi uyarınca başvuranın oğlunun ölümünden sorumlu olduğu sonucuna varmıştır. Bu bakımdan, başvuranın şikayeti 13. maddenin hükümleri için “savunulabilir” bir şikayettir (bkz. *Salman*, yukarıda kaydedilen, § 122, ve orada değinilen makamlar).

154. Dolayısıyla, makamlar, başvuranın oğlunun hangi koşullarda öldüğü konusunda etkin bir soruşturma gerçekleştirmekle yükümlüydü. Yukarıda belirtilen sebeplerden ötürü (bkz. 97'den 114'e kadar olan paragraflar), şartları 2. maddede belirtilen soruşturma yükümlülüğünden daha geniş olan 13. maddeye uygun hiçbir etkin cezai soruşturmanın gerçekleştiği söylenemez (bkz. *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 107). Bu nedenle AİHM,

başvurana oğlunun ölümüyle ilgili etkin bir hukuk yolu sağlanmadığını ve böylece tazminat talebi dahil diğer hiçbir hukuk yolu erişiminin kendisine verilmediğini saptamıştır.

155. Sonuç olarak, AİHS'nin 13. maddesinin ihlali söz konusudur.

VI. AİHS'NİN 2 VE 13. MADDELERİYLE BİRLİKTE 14. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

156. Başvuran, 14. madde ile birlikte 2. ve 13. maddeler uyarınca, etnik köken nedeniyle oğlunun haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir. 14. madde şöyledir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

157. Hükümet, bu şikayetle belirgin bir biçimde ilgilenmemiştir.

158. AİHM, AİHS'nin 2 ve 13. maddelerinin ihlal edildiği saptamalarını hatırlatarak, bu şikayetlerin AİHS'nin 14. maddesiyle birlikte tekrar ele alınmasını gerekli görmediğini belirtmektedir.

VII. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

159. AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Maddi Tazminat

160. Başvuran, öldüğünde 29 yaşında olan Kadri Ateş'in yılda 8,672.22 Sterlin değerinde para kazandığını belirtmiştir. Kadri Ateş evliydi, ancak çocuğu yoktu. İşinden kazandığı para, ailesinin geçimini sağlıyordu. O dönemde Türkiye'deki ortalama yaşam süresini ve aktüerya cetvelini göz önünde tutarak, başvuran, Kadri Ateş'in tahmini kazanç kaybı olarak 157,834.40 Sterlinlik bir miktar talep etmiştir.

161. Başvuran ayrıca, Kadri'nin ölümünden sonra işi yönetecek kimse kalmadığını ve sonuç olarak işyerinin tasfiye edildiğini, mevcut mallarla diğer ofis malzemelerinin gerçek değerlerinin altında satılmak zorunda kaldığını iddia etmiştir. Ayrıca, el konulduğu zaman kamyon gıda maddeleriyle doluydu, ancak kamyon altı ay içinde iade edilmemişti. Sonuç olarak, kamyonun değeri düşmüş ve gıda maddeleri satılamayacak hale gelmişti. Bu iddialarla ilgili olarak, 2000'de başvuran AİHM'ye, o sırada hazır olmayan rakamları vermeden ek maddelerin bir listesini sunmuştur. Hiçbir rakam verilmemiştir.

162. Hükümet, başvuranın kullanmış olduğu, ancak İngiltere'de kullanılmak üzere hazırlanan aktüerya cetvellerinin uygulanabilirliğine itiraz etmiştir. Hükümet ayrıca, istenen miktarın abartılı ve asılsız olduğunu iddia etmiştir. Hükümet son olarak, AİHM'nin ödenmesine karar verdiği tazminatın haksız zenginleşmeye yol açmaması gerektiğini belirtmiştir.

163. Başvuranın kazanç kaybı talebiyle ilgili olarak, AİHM'nin içtihat hukuku, başvuranın talep ettiği tazminatla AİHS'nin ihlali arasında doğrudan bir ilişki olması gerektiğini ve bunun, uygun durumlarda, kazanç kaybı tazminatı kapsayabileceğini belirlemiştir (bkz, diğer yetkili makamlar arasında, *Barberà, Messegué ve Jabardo / İspanya* (Madde 50), 13 Haziran 1994 tarihli karar, A Serisi no. 285-C, s. 57-58, §§ 16-20, ve *Çakıcı*, yukarıda kaydedilen, § 127).

164. AİHM, ölen Kadri Ateş'in aile durumunu, yaşını ve ailesinin geçimini sağlamış olan profesyonel etkinliklerini dikkate almaktadır. AİHM aynı zamanda, AİHS'nin 2. maddesi uyarınca, makamların Ateş'in ölümünden sorumlu olduğu yönündeki saptamasını hatırlatmaktadır (bkz. 121. paragraf). Bu şartlar altında, 2. maddenin ihlali ile Kadri Ateş'in ailesinin Ateş tarafından sağlanan mali destekten yoksun kalması arasında doğrudan bir nedensel bağ vardır.

165. Yukarıda bahsedilenler ışığında AİHM, adil bir biçimde karar vererek, bu başvurudaki halefi Bidayet Ateş'e ödenmek ve bu kişi tarafından Kadri Ateş'in dul eşine verilmek üzere, başvurana 60,000 Euro ödenmesini uygun görmüştür.

B. Manevi Tazminat

166. Başvuran, Kadri Ateş'in dul eşine verilmek üzere 35,000 Sterlin, kendisi için 15,000 Sterlinlik tazminat talep etmiştir.

167. Hükümet, başvuranın istediği miktarların abartılı olduğunu belirtmiştir. Hükümet'e göre, manevi tazminat olarak yalnızca sembolik miktarlar adil olabilirdi.

168. AİHM, AİHS'nin 2, 5. ve 13. maddelerinin ihlallerini hatırlatmaktadır. Sonuç olarak ve karşılaştırılabilir davalardaki tazminat miktarlarını göz önüne alarak, AİHM, adil bir temelde, Bidayet Ateş'e ödenmek ve bu kişi tarafından Kadri Ateş'in dul eşine verilmek üzere, başvurana 20,000 Euro ödenmesine karar vermiştir. AİHM ayrıca, Bidayet Ateş'e ödenmek ve bu kişi tarafından Yasin Ateş'in varislerine verilmek üzere, başvuranın kişisel olarak gördüğü zarar için, kendisine manevi tazminat olarak 3,500 Euro ödenmesine karar vermiştir.

C. Masraf ve Harcamalar

169. Başvuran, bir masraf ve harcamalar tablosu sunarak, başvuruda bulunurken ödenen ücretler için 7,120.14 Sterlinlik bir miktar talep etmiştir. Talep şunlardan oluşmaktadır:

(a) Kürt İnsan Hakları Projesi ("KİHP") tarafından tutulan İngiltereli avukatların ücretleri için 6,144 Sterlin, ve

(b) KİHP tarafından tutulan İngiltereli avukatların yaptığı idari masraflar ve çeviri harcamaları için 976 Sterlin.

170. 6 Mart 2002'de başvuran, bir masraf ve harcamalar tablosu sunarak, Türk avukatı için 2,502,500,000 Türk Lirası (TL) ve bu avukatın yapmış olduğu idari harcamalar için 500,000,000 TL talep etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın 6 Mart 2002'de

yayınlanmış olduğu döviz kurlarına göre, bu miktarlar yaklaşık 1,538 Sterline tekabül etmektedir.

171. Hükümet, yalnızca gerçekten yapılan harcamaların tazmin için uygun olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda Hükümet, bütün masraf ve harcamaların belgelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bununla beraber, başvuran, telefon görüşmeleri, posta ve kırtasiye harcamaları gibi masraf ve harcamalar için hiçbir makbuz, belge ya da fatura göstermemiştir. Son olarak, Hükümet, KİHP'nin yaptığı iddia edilen masraf ve harcamaların tazminine karşı çıkmış ve AİHM'yi masraf ve giderler dahil adli tazminin Türkiye'deki başvurana, Türk para birimi üzerinden ödenmesi gerektiğine karar vermeye davet etmiştir.

172. AİHM, başvuranın avukatlarının ücretleri için talep ettiği miktarları ve bu avukatların yaptığı harcamaları göz önüne alarak, masraf ve harcamalar için Avrupa Konseyi'nden adli yardım olarak alınan 777.49 Euro hariç, 12,500 Euro'nun başvurana ödenmesine – katma değer vergisi hariç- karar vermiştir. AİHM, bu miktarın başvuranın istediği ve belirttiği gibi, başvuranın İngiltere'deki avukatlarının banka hesabına Sterlin olarak yatırılmasına karar vermiştir.

D. Gecikme Faizi

173. AİHM, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına göre belirlenmesini uygun bulmuştur.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM,

1. Oybirliğiyle, davalı Devlet'in AİHS'nin 38. maddesi uyarınca üzerine düşen, AİHM'nin etkinliği için gerekli tüm kolaylıkları sağlama yükümlülüğünü yerine *getirmediğine*;
2. Oybirliğiyle, Hükümet'in AİHS'nin 2. maddesini ihlal ederek, başvuranın oğlunun ölümünden sorumlu *olduğuna*;
3. Oybirliğiyle, davalı Devlet'in yetkili makamlarının, başvuranın oğlunun hangi koşullarda öldürüldüğü ile ilgili etkin bir soruşturma yürütmemesi nedeniyle, AİHS'nin 2. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. Oybirliğiyle, iç hukukta yaşam hakkının korunmasını sağlamak için etkin bir sistemin olmadığı iddiası nedeniyle, AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilip edilmediğini saptamanın gerekli *olmadığına*;
5. Oybirliğiyle, AİHS'nin 3. maddesinin *ihlal edilmediğine*;
6. Oybirliğiyle, AİHS'nin 5 § 1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
7. Oybirliğiyle, AİHS'nin 13. maddesinin *ihlal edildiğine*;
8. Bire altı oyla, AİHS'nin 2 ve 13. maddeleriyle birlikte AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edilip edilmediğini belirlemenin gerekli *olmadığına*;
9. 9. Oybirliğiyle,

(a) davalı Devlet'in, maddi tazminat olarak, bu başvurudaki başvuranın halefi Bidayet Ateş'e, AİHS'nin 44 § 2 maddesi uyarınca bu kararın kesinlik kazandığı tarihten itibaren üç ay içinde, 60,000 (altmış bin) Euro ve bu miktara konulabilecek bütün vergileri ödemesine (bu miktar, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilecek ve Kadri Ateş'in dul eşine verilmek üzere Bidayet Ateş'e ödenecektir);

(b) manevi tazminat olarak, davalı Devlet'in başvuranın halefi Bidayet Ateş'e, AİHS'nin 44 § 2 maddesi uyarınca bu kararın kesinlik kazandığı tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere, aşağıdaki miktarları ödemesine;

(i) Kadri Ateş'in dul eşine verilmek üzere 20,000 (yirmi bin) Euro;

(ii) Yasin Ateş'in mülkünden faydalanan kişilere verilmek üzere 3,500 (üç bin beş yüz) Euro;

(iii) yukarıdaki miktarlara konulabilecek bütün vergiler;

(c) davalı Devlet'in başvurana, masraf ve harcamalar için, aynı üç aylık dönem içinde, başvuranın belirttiği İngiltere'deki banka hesabına, adli yardım olarak verilmiş 777.49 (yedi yüz yetmiş yedi euro kırk dokuz cent) Euro hariç, ödeme tarihinde uygulanan kur üzerinden Sterlin'e çevrilmek üzere, konulabilecek bütün vergilerle birlikte 12,500 (on iki bin beş yüz) Euro'yu ödemesine;

(d) ödeme tarihine kadar yukarıda bahsedilen üç ayın dolması halinde, yukarıdaki miktarların üzerine, Avrupa Merkez Bankası'nın gecikme döneminde uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle oluşacak faiz oranına eşit miktarda basit faizin uygulanmasına *karar vermiştir*;

10. Oybirliğiyle, başvuranın adil tazmin talebinin kalanını *reddetmiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış olup 31 Mayıs 2005 tarihinde, İçtüzüğü'nün 77. Maddesi'nin 2 ve 3. fıkraları uyarınca yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ
Bölüm Sekreteri

J.-P. COSTA
Başkan

AİHS'nin 45 § 2 ve İçtüzüğü'nün 74 § 2 maddeleri uyarınca, Sn. Mularoni'nin kısmi muhalefet şerhi bu karara eklenmiştir.

J.-P.C.
S.D.

YARGIÇ MULARONI'NİN KISMİ MUHALEFET ŞERHİ

Çoğunluğun aksine, başvuranın AİHS'nin 14. maddesi uyarınca yapmış olduğu şikayeti AİHM'nin ayrıca incelemesinin gerekli olduğuna inanıyorum.

İstisnasız Kürt kökenli Türk vatandaşları tarafından yapılmış olan onlarca benzer başvuruyu inceledikten ve çoğunlukla AİHS'nin 2 ve 3. maddelerinin ihlal edildiği sonucuna vardıktan sonra, AİHM'nin, en azından AİHS'nin 14. maddesi uyarınca da ciddi bir sorun olabileceğini düşünmesi gerektiğine inanıyorum.

Elbette, bu AİHM'nin 14. maddenin ihlal edildiği sonucuna varacağı anlamına gelmez. Ancak, bu tür bir davada ayrımcılığın yasaklanmasının önemli bir konu olmadığını düşünmekle aynı değerde olan çoğunluğun yaklaşımına katılamam.